

Intuition

Introduktion til metafysik af Henri Bergson

Hvis man sammenligner de forskellige definitioner af metafysikken og de forskellige begreber om det absolutte, bemærker man, at filosofferne, trods tydelige forskelle, er enige om at skelne mellem to vidt forskellige måder at erkende en ting på. Den første måde indebærer, at man kredser omkring tingen; den anden, at man trænger ind i den. Den første afhænger af det synspunkt, man indtager, og af de symboler, igennem hvilke man udtrykker sig. Den anden indtager intet synspunkt og støtter sig ikke til nogen symboler. Om den første form for viden siger man, at den bliver stående ved det *relative*; om den anden, hvor den er mulig, at den opnår det *absolutte*.

Tag, for eksempel, et objekts bevægelse gennem rummet. Jeg opfatter bevægelsen forskelligt, alt afhængigt af om det synspunkt, hvorfra jeg betragter det, er i bevægelse eller stillestående. Jeg udtrykker mig forskelligt, alt afhængigt af det koordinatsystem eller de fikspunkter, hvormed jeg forholder mig til bevægelsen, altså afhængigt af de symboler, jeg anvender for at oversætte den. Af disse to grunde omtaler jeg det som noget relativt: I begge tilfælde placerer jeg mig uden for selve objektet. Når jeg taler om en absolut bevægelse, så er det, fordi jeg tilskriver legemet i bevægelse et indre, ligesom en sjæls indre tilstande, og jeg indføler mig i disse tilstande og indsætter mig i dem ved en anstrengelse af min indbildningskraft. Således vil min oplevelse ikke være den samme, afhængigt af om objektet er i bevægelse eller stillestående, om det foretager den ene eller den anden form for bevægelse. Og det, jeg oplever, vil ikke afhænge af det synspunkt, jeg anlægger på objektet, for jeg vil være inde i selve objektet, og ej heller vil det afhænge af de symboler, hvormed jeg ville kunne oversætte det, for jeg ville have givet afkald på enhver oversættelse for i stedet at besidde originalen. Kort sagt ville min viden om bevægelsen ikke komme udefra og ville på en måde ikke komme fra dér, hvor jeg befinder mig, men fra objektet i sig selv. Jeg ville have fået fat i noget absolut.

...

Det er i denne forstand, og kun i denne forstand, at det *absolutte* her er synonymt med det *fuldkomne*. Alle fotografier af en by, taget fra alle mulige synspunkt(er), ville rigtig nok kunne komplementere hinanden i det uendelige, det ene efter det andet, men de ville aldrig kunne gøre det ud for den fulde tredimensionale version, som er selve byen, man spadserer igennem. Alle oversættelser af et digt (til) alle mulige sprog ville rigtignok føje nuancer på nuancer og, ved en slags gensidig udbedring, idet de ville korrigere hinanden indbyrdes, give et mere og mere nøjagtigt billede af det oversatte digt, men di ville aldrig kunne gengive originalens indre betydning. Et billede taget fra et bestemt synspunkt, en oversættelse foretaget med bestemte symboler, ville altid være ufuldkommen i sammenligning med det objekt, som synspunktet er rettet imod, eller som symbolerne forsøger at udtrykke. Men det absolutte er fuldkomment, idet det fuldkomment er det, det er.

Fra Bergson, H. "Intuition", Forlaget Mindspace 2023 (s. 32-35)